

COMMISSION ROYALE POUR LA PUBLICATION
DES
ANCIENNES LOIS ET ORDONNANCES
DE BELGIQUE

KONINKLIJKE COMMISSIE VOOR DE UITGAVE
DER
OUDE WETTEN EN VERORDENINGEN
VAN BELGIË

BULLETIN

L

HANDELINGEN

Bruxelles

2009

Brussel

EIS IN GENTSE SCHEPENBANK TOT SCHADEVERGOEDING
VANWEGE GEDUPEERDE ECHTGENOOT
NA NIETIGVERKLARING VAN HUWELIJK.
CHIRURGIJN JAKOB VAN ZOETENDALE VS. KATELIJNE
GOSSAERTS UIT GERAARDSBERGEN, 1444–1446

door

Monique VLEESCHOUWERS-VAN MELKEBEEK
Professor emeritus van de Universiteit Gent
Lid van de Koninklijke Commissie voor de uitgave der
Oude Wetten en Verordeningen van België

De 15de-eeuwse registers van de schepenen van de Keure van Gent bevatten jaarlijks meerdere boedelverdelingen van echtparen die in de officialiteit van Doornik, Kamerijk of Brussel een scheiding van tafel en bed verkregen hadden. Recent onderzoek bracht aan het licht dat Gentse poorters en in het bijzonder hun echtgenotes niet aarzelen om bij huwelijksperikelen de kerkelijke en wereldlijke gerechtelijke instanties in te schakelen om de huwelijksband op te schorten¹.

In tegenstelling tot deze als laagdrempelig gepercipieerde scheiding van tafel en bed staat de nietigverklaring van een huwelijk. Een huwelijk wordt door de officiaal nietig verklaard na onderzoek en bewijs van een huwelijksbeletsel. Het nietig verklaarde huwelijk wordt canoniekrechtelijk bevonden als nooit hebbende plaats gehad en de betrokken partners krijgen van de officiaal eventueel de toestemming om (opnieuw) te huwen. Ook bij Gentse poorters wiens huwelijk nietig wordt verklaard is er nood aan een boedelverdeling. Waar bij scheidingen van tafel en bed de mogelijkheid tot verzoening theoretisch blijft bestaan (hoewel bijzonder weinig koppels hiervan gebruikmaken) en de boedel-

¹ M. VLEESCHOUWERS-VAN MELKEBEEK, *Daere nochtan den ghetrauden man niet emmer stonde te scheidene*. Litigieuze boedelverdelingen voor de schepenen van de Keure van Gent 1439–1450, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, Nieuwe Reeks, dl. 59, 2005, p. 117–133 ; ID., *Eendrachtelic commen ende vriendelic vereffent*. Boedelverdelingen voor de schepenen van de Keure van Gent tussen echtparen gescheiden van tafel en bed 1439–1450, in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor de uitgave der Oude Wetten en Verordeningen van België*, dl. 47, 2006, p. 9–134 ; ID., *Ghesceet van tafelen ende van bedden ten spirituelen hove*. De scheidingsbrief als voorwaarde tot boedelverdeling voor de schepenen van de Keure van Gent 1428–1439, in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor de uitgave der Oude Wetten en Verordeningen van België*, dl. 48, 2007, p. 87–248 ; ID., *Bij vriendelicheden oft bij wette*. Boedelverdelingen voor de schepenen van de Keure van Gent tussen echtparen gescheiden van tafel en bed 1450–1500, in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor de uitgave der Oude Wetten en Verordeningen van België*, dl. 49, 2008, p. 93–342.

verdeling dan ongedaan wordt gemaakt, is een verzoening of “weder versamen” bij nietig verklaarde huwelijken totaal uitgesloten. Het onderling opdelen van het opgebouwde huwelijksvermogen in een boedelverdeling is dan ook meer dan noodzakelijk. Aan de hand van kerkelijk bronnenmateriaal weten wij dat effectieve nietigverklaringen niet frequent voorkomen². De officiaal is voorzichtig bij het ontbinden van huwelijken en onderzoekt grondig of de aanklacht van de promotor over mogelijke huwelijksbeletselen de test van het onderzoek doorstaat. In geval van twijfel vonnist de officiaal ten gunste van het bestendigen van de huwelijksband. In de lijn van die vaststelling van schaarste bevatten de 15de-eeuwse registers van de schepenen van de Keure van Gent weinig boedelverdelingen van een koppel wiens huwelijk kerkelijk geannuleerd is. Zoals bij de boedelverdelingen na scheiding van tafel en bed zwijgen ook hier de wetteksten zoals de Gentse ontwerpstatuten van 1546 en de gehomologeerde statuten van Gent uit 1563 over de materiële gevolgen van een nietig verklaard huwelijk³. De studie van de praktijkteksten is noodzakelijk om inzicht te verwerven. Een eerste zoektocht binnen de registers van de schepenen van de Keure van Gent levert volgende dossiers op :

1420–1422 Jan de Coninc Jacopssone en jonkvrouw Kateline Asaerts (huwelijksbeletsel niet gespecificeerd)⁴

1421 Zegher Spildoren en Barbele Pricx (huwelijksbeletsel niet gespecificeerd)⁵

1421–1422 Jan Soetins en Mergriete Maes (incest : aanverwantschap door ontucht of *affinitas ex copula illicita* in 1e canonieke graad)⁶

² C. VLEESCHOUWERS, M. VAN MELKEBEEK, *Registres de sentences de l'officialité de Cambrai (1438–1453)*, Brussel, 1998 ; ID., *Liber Sentenciarum van de officialiteit van Brussel, 1448–1459*, Brussel, 1982–1983 ; M. VLEESCHOUWERS-VAN MELKEBEEK, Aspects du lien matrimonial dans le *Liber Sentenciarum* de Bruxelles (1448–1459), in *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis*, dl. 53, 1985, p. 43–97 ; ID., Incestuous Marriages. Formal Incest Rules and Social Practice in the Southern Burgundian Netherlands, in *Love, Marriage and Family Ties in the Middle Ages*, I. DAVIS, M. MULLER, S. REES JONES (ed.), Turnhout, 2003, p. 77–95 ; ID., Marital Breakdown before the Consistory Courts of Brussels, Cambrai and Tournai : Judicial Separation *a mensa et thoro*, in *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis*, dl. 72, 2004, p. 81–89 ; ID., Episcopal Power and Authority in the Southern Burgundian Netherlands : The Law-Enforcement Mechanism of Church Courts, in *Recht in geschiedenis. Een bundel bijdragen over rechtsgeschiedenis van de Middeleeuwen tot de hedendaagse tijd aangeboden aan prof. dr. Fernard Vanhemebruyck*, J. OCKELEY, J. JANSSENS, F. GOTZEN, L. VERBESSELT, V. BOULPAEP (ed.), Leuven, 2005, p. 481–490.

³ ID., Separation and Marital Property in Late Medieval England and the Franco-Belgian Region, in *Regional Variations of Matrimonial Law and Custom in Europe, 1150–1650*, M. KORPIOLA (ed.), Leiden, 2011, p. 77–97.

⁴ GENT, Stadsarchief, 301/26 (1), 1420–1421, fol. 12v (9 september 1420) ; *Ibid.*, 301/26 (2), 1421–1422, fol. 96r (20 juni 1422).

⁵ *Ibid.*, 301/26 (1), 1420–1421, fol. 90v (23 mei 1421).

⁶ *Ibid.*, 301/26 (2), 1421–1422, fol. 2v (22 oktober 1421) ; *Ibid.*, fol. 98v (14 augustus 1422).

1435 Mahieu de Dorpere en jonkvrouw Lysbette sBucx (*ligamen* met Zegher de Deckere)⁷

1444–1446 Jakob van Zoetendale en Katelijne Gossaerts (*ligamen* met Klaas de Groote)⁸

1446–1447 Wouter van Kets en Lijsbette sCosters (*ligamen* met Margriete van Huyden)⁹

1447 Jan Rape en Mergriete sHonts, (opnieuw) gehuwd met Jan Danghenade (impotentie van Jan Rape)¹⁰

1447 Adam van Vlaendren en Agnes sCokers filia Jans (*ligamen* met Daniël van Maldeghem)¹¹

1449 Jan Vlaminc en jonkvrouw X (incest : aanverwantschap door huwelijk of *affinitas per matrimonium* – Jan Vlaminc en eerste echtgenoot van jonkvrouw X zijn bloedverwanten in niet gespecificeerde canonieke graad)¹²

1491 Jan de Costere alias Stelle en Lijsbette Stueperaerts (huwelijksbeletsel niet gespecificeerd)¹³

1495 Dirk de Backere en Lijsbette sCatteneeren, weduwe van Willem de Kemele (incest : spirituele aanverwantschap – eerste echtgenote van Dirk is de meter van kind van Lijsbette en Willem)¹⁴

De akten van de schepenen omschrijven de door de officiaal nietig verklaarde huwelijken met volgende termen : *’t huwelic was te nieuten ende van onwerden als gheen huwelic, huwelic te nieute ghewijst als ofter noynt huwelic tusschen gheweest adde, ’t uwelic van gheenre werden, ’t huwelic van onweerden ghedeclarert, ’t huwelic wederroupen ende te nieuten ghedaen*. Uit deze schepenakten valt op te maken dat in geval van nietigverklaring van het huwelijk het

⁷ *Ibid.*, 301/33 (2), 1435–1436, fol. 90v (10 december 1435).

⁸ Zie *infra* Bijlagen nrs 4 (12 september 1444), 5 (9 november 1444), 6 (21 oktober 1445), 8 (5 november 1446).

⁹ GENT, Stadsarchief, 301/38 (2), 1445–1446, fol. 137r (20 mei 1446) ; *Ibid.*, 301/39 (1), 1446–1447, fol. 114v (18 maart 1447 n. s.) ; *Ibid.*, fol. 142r (26 april 1447) ; *Ibid.*, fol. 163r (1 juli 1447).

¹⁰ *Ibid.*, fol. 125v (3 april 1447 n. s.).

¹¹ *Ibid.*, fol. 161v (23 juni 1447).

¹² *Ibid.*, 301/40 (1), 1448–1449, fol. 115r (1 maart 1449 n. s.). Zie ook C. VLEESCHOUWERS en M. VAN MELKEBEEK, *Registres de sentences de l’officialité de Cambrai (1438–1453)*, Brussel, 1998, nr. 1226 (22 november 1449). Zoals in het schepenvonniss wordt in het vonnis van de officiaal van Kamerijk de naam van de echtgenote verzwegen. Er wordt volstaan met te verwijzen naar de *articuli* van de promotor waarin de jonkvrouw bij naam wordt genoemd.

¹³ GENT, Stadsarchief, 301/61 (2), 1491–1492, fol. 21r (5 december 1491).

¹⁴ *Ibid.*, 301/63 (1), 1494–1495, fol. 96r (13 augustus 1495) ; *Ibid.*, 301/64 (1), 1496–1497, fol. 29v (10 december 1496).

huwelijksvermogen verdeeld wordt naar analogie met de gangbare verdeling van het huwelijksvermogen bij een scheiding van tafel en bed. De beperkte gemeenschap van katelen wordt verdeeld onder het voormalig echtpaar, hetzij elk voor de helft, hetzij volgens een andere verdeelsleutel. Wanneer het huwelijksvermogen ook uit patrimoniale goederen of *propres* bestaat, ingebracht in het huwelijk of verworven via erfenis tijdens het huwelijk, gaan die goederen terug naar de partner die ze inbracht of geërfd heeft. Patrimoniale goederen worden dus niet verdeeld. Zoals bij een scheiding van tafel en bed betekent ook een nietigverklaring van een huwelijk een materiële achteruitgang daar het opgebouwde huwelijksvermogen gedeeld moet worden wat de roerende goederen (katelen) betreft en daar de onroerende goederen (patrimoniale goederen) onherroepelijk teruggaan naar de partner die ze inbracht.

Wanneer de nietigverklaring van een huwelijk plaatsvindt korte tijd nadat de huwelijksband wordt aangegaan, is de kans klein dat de beperkte gemeenschap van katelen voldoende kan worden gespijzgd zodat een verdeling ervan rendeert. Patrimoniale goederen brengen geen soelaas want die worden integraal teruggenomen door de partner die ze inbracht. Dergelijke tegenslag overkomt meester Jakob van Zoetendale, een Gents chirurgijn. Op 12 september 1444 wordt zijn huwelijk met Katelijne Gossaerts uit Geraardsbergen door de officiaal van Kamerijk nietig verklaard¹⁵. Katelijne, een gegoed weesmeisje uit Geraardsbergen, heeft er in september 1444 reeds een tumultueus leven opzitten. Immers, in een vroeger kerkelijk onderzoek te Kamerijk is aan het licht gekomen dat Katelijne clandestien gehuwd is met Klaas de Grootte. Katelijne negeert totaal het kerkelijk vonnis dat haar de verplichting oplegt om binnen de 40 dagen dit huwelijk openbaar te laten inzegenen en zij kiest ervoor om samen te wonen met haar minnaar Jan de Brune. Katelijne Gossaerts is een volle wees uit Geraardsbergen met een patrimonium geschat op 100 lb. groten. Meester Adriaan de Mets uit Geraardsbergen is na het overlijden van haar ouders aangesteld als haar voogd¹⁶. De Mets is verantwoordelijk voor het beheer van haar vermogen en dient jaarlijks rekenschap af te leggen. Met dergelijk vermogen is zij ook ver buiten Geraardsbergen een zeer interessante huwelijkspartner en de Gentse chirurgijn Jakob van Zoetendale laat zich dan ook strikken in haar netten. Dankzij een

¹⁵ Bijlagen, nr. 4.

¹⁶ Een kind dat nog *in ate ende drancke* is op het ogenblik dat één van de ouders overlijdt, moet onder voogdij gesteld worden (eventueel van de langstlevende ouder). Bij de dood van beide ouders wordt het kind onderworpen aan het gezag van daartoe aangestelde voogd(en). Zie hierover de boeiende studie van M. DANNEEL, *Weduwen en wezen in het laat-middeleeuwse Gent*, Leuven–Apeldoorn, 1995, in het bijzonder dl 1, *Het weeskind*, p. 23–247 ; P. GODDING, *Le droit privé dans les Pays-Bas méridionaux du 12e au 18e siècle*, Brussel, 1987, nrs 187, 189.

frauduleus veranderen van haar familienaam (“Gossaerts” naar “tsBroeden”) slaagt zij erin (met medeweten van Jakob van Zoetendale?) de pastoor van de Sint-Michielskerk te Gent te misleiden en eventuele ruchtbaarheid in Geraardsbergen van haar aanstaande (tweede!) huwelijk te verhinderen. Op de hoogte gebracht van hun verloving laat de pastoor zich overtuigen om na slechts één enkele huwelijksban (in plaats van de gebruikelijke drie huwelijksbannen) hun huwelijk begin 1444 openbaar in de Sint-Michielskerk te Gent in te zegenen. Het huwelijksgeluk van Jacob en Katelijne (of *hun overspelig samen-hokken* volgens het juridisch jargon van de officiaal van Kamerijk) duurt slechts 15 dagen. De openbare aanklager (promotor) van de officialiteit van Kamerijk is er toch in geslaagd om Katelijne spoedig opnieuw op het spoor te komen en een tweede kerkelijk onderzoek wordt opgestart. De officialiteit van Kamerijk neemt geen risico's. Katelijne wordt overgebracht naar Kamerijk en er in de gevangenis opgesloten tijdens het strafproces. Het vonnis valt op 12 september 1444 en verklaart de band met Zoetendale van nul en generlei waarde wegens de eerdere reeds door de officiaal bij vonnis vastgestelde huwelijksband (*ligamen*) van Katelijne met Klaas De Grootte. Katelijne blijft nog opgesloten in de kerker van de officialiteit om te boeten voor haar wangedrag.

In de maanden voorafgaand aan dit kerkelijk vonnis van 12 september 1444 heeft Zoetendale als echtgenoot van Katelijne niet stilgezeten. Uit juli 1444 dateren twee vonnissen van de schepenen van de Keure van Gent waarin Adriaan de Mets, de vroegere voogd van Katelijne Gossaerts, verplicht wordt rekenschap te geven tegen 30 juli 1444 van zijn handelingen als voogd¹⁷. De schepenen nemen hierbij in overweging dat Zoetendale vruchteloos gepoogd heeft bij de schepenen van Geraardsbergen om zijn rechten te laten gelden als een echtgenoot en voogd die de vroegere voogd, meester De Mets, ter verantwoording kan roepen¹⁸. Door haar huwelijk met Zoetendale is Katelijne ontvoogd van De Mets. Haar nieuwe voogd is nu haar echtgenoot Jakob van Zoetendale en het komt Zoetendale toe om op basis van een ultieme rekening kwijtschelding te verlenen aan Katelijne's vroegere voogd De Mets. De kwijtschelding zal echter allesbehalve vlot verlopen en voor De Mets en Zoetendale begint hier een juridisch gekrakeel dat zal duren tot november 1446. Een wettige kwijtschelding wordt nooit gerealiseerd en bijna twintig jaar later, in 1463, zal Katelijne Gossaerts, de vroegere wees, opnieuw de erfgenamen De Mets ter verantwoording roepen in een verbeterd proces¹⁹.

¹⁷ Bijlagen, nrs 1 en 2.

¹⁸ Bijlagen, nr. 2 : *wijsden, sonderlinghe ghemercht 't ghebrech dat de voors. meester Jacop aligerde gheadt hebbende an de wet van Gheenaertsbergh in deze zake.*

¹⁹ Bijlagen, nr. 10.

Niet tevreden met de eerste rekenschap eind juli 1444 eist Zoetendale als echtgenoot²⁰ of *kerkelic voocht van Kathelijne Gossaerts zinen wetteliken wive* een tweede maal van De Mets rekenschap van het beheer van de som van 100 lb. groten die haar vermogen waard was op het ogenblik dat De Mets haar voogd werd. Het schepenvonnis van 2 september 1444 noteert de repliek van De Mets. De Mets houdt vol in een rekening rekenschap gegeven te hebben van al zijn handelingen als voogd van zijn vroegere pupil, zowel in inkomsten als in uitgaven. Als, zo stelt De Mets, Zoetendale beweert dat hij iets achterhoudt, moet Zoetendale concreet aanduiden waar die ontbrekende posten in de rekening staan. De schepenen vonnissen dat Zoetendale de kans moet krijgen om de rekening van De Mets in te zien en om er binnen de acht dagen de ontbrekende posten in aan te duiden²¹.

Het vonnis van de officiaal van Kamerijk van 12 september 1444 waarbij onherroepelijk is komen vast te staan dat het huwelijk tussen Zoetendale en Gossaerts *ydel ende van gheenre werden* is en *meester Jacop jammerlike bedroghen hadde ghesijn* brengt er Zoetendale niet toe om de feiten onder ogen te zien en zich niet langer voor te doen als wettige voogd en beheerder van het vermogen van Katelijne Gossaerts *zinen wettelicken wive*. Integendeel, ook nog in november 1444, twee maanden na de nietigverklaring van zijn huwelijk met Katelijne, claimt Zoetendale in de Gentse schepenbank die status. Als een ware querulant wil Zoetendale als zogenaamd wettelijk echtgenoot en voogd van Katelijne opnieuw meer rekenschap van het beheer door Adriaan de Mets als haar voormalige voogd. Het is aan een alerte Adriaan De Mets om de schepenen erop te wijzen dat Zoetendale geen grond meer heeft om hem lastig te vallen gezien Zoetendale blijkens het vonnis van de officiaal van Kamerijk van 12 september 1444 niet langer de echtgenoot en dus de voogd is van Katelijne Gossaerts. De Mets vraagt dan ook ontslaan te worden van de eis van Zoetendale. Deze repliceert dat de schepenvonnissen van juli en september 1444 inzake het gedetailleerd aanduiden van de gebreken in het beheer moeten uitgevoerd worden. De Mets blijft erbij dat die schepenvonnissen altijd te goeder trouw uitgesproken geweest waren, ervan uitgaande dat Gossaerts inderdaad de wettige echtgenote was van Zoetendale. Op 9 november 1444 nemen de schepenen akte van het vonnis van de officiaal inzake nietigverklaring van het huwelijk Gossaerts-Zoetendale en vonnissen dat Zoetendale geen grond meer heeft om De Mets nog verder in gerechte

²⁰ Zie over de maritale macht en de handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw : GODDING, *Le droit privé*, nrs 64–65, 125, 510–511 ; J. MONBALLYU, *Geschiedenis van het familierecht. Van de late middeleeuwen tot heden*, Leuven, 2006, p. 55–58.

²¹ Bijlagen, nr. 3.

lastig te vallen inzake diens voormalig voogdijbeheer. De schepenen veroordelen Zoetendale tot de proceskosten en vragen De Mets om gezien de armoede van chirurgijn Zoetendale zich tevreden te stellen met een minieme schadevergoeding wat De Mets aanvaardt²².

Het huwelijksbedrog van Katelijne Gossaerts en de financiële kater die Zoetendale hieraan overhoudt waarbij hij moet vaststellen dat het patrimonium van die rijke wees uit Geraardsbergen hem totaal ontglipt, brengen Zoetendale ertoe om in 1445 opnieuw ten aanval te gaan en De Mets te dagvaarden in de Gentse schepenbank van de Keure. Zwaar bedrogen door zijn vermeende echtgenote wenst Zoetendale zijn vele kosten gemaakt omwille van zijn huwelijk met Katelijne te recupereren op het vermogen van Gossaerts en daartoe spreekt hij opnieuw Adriaan de Mets aan als haar voormalig voogd. Door het toedoen van De Mets, aldus Zoetendale, zit Gossaerts in de gevangenis van de officialiteit van Kamerijk opgesloten. Bovendien heeft De Mets, steeds volgens Zoetendale, zich borg gesteld voor haar gevangenskosten aldaar. De Mets repliceert met een wettelijk afschrift van het vonnis van 9 november 1444 van de vorige schepenbank waarin gestipuleerd is dat Zoetendale geen grond heeft voor zijn eis en De Mets met rust moet laten. De Mets verzoekt de schepenen om Zoetendale, die tegen vonnissen van schepenen ingaat, exemplarisch te straffen en vraagt vergoeding van al zijn eigen proceskosten. Bovendien ontkent De Mets dat hij Gossaerts heeft doen gevangen zetten in de kerker van de officialiteit van Kamerijk en dat hij zich borg gesteld heeft voor haar gevangenskosten. Hij stelt dat het de promotor van de officialiteit is die Gossaerts eertijds ambtshalve heeft doen arresteren. Nu zit zij in de kerkelijke gevangenis te Kamerijk haar straf uit om te boeten voor haar wangedrag (niet naleven van vroeger kerkelijk vonnis inzake celebreren van clandestien huwelijk met Klaas de Groote ; minnares van Jan de Brune ; bigamie met Jakob van Zoetendale). Hierop verklaart Zoetendale zich bereid om aan zijn bewering het principaal te verbinden, m.a.w. als bewezen wordt dat het niet De Mets is die voor de opsluiting van Gossaerts verantwoordelijk is en dat De Mets zich niet voor de gevangenskosten borg heeft gesteld, dan verliest Zoetendale ipso facto zijn pleit. De Mets gaat daarmee akkoord. De schepenen vonnissen op 21 oktober 1445 dat Zoetendale tegen 11 november 1445 de bewijzen moet aanbrengen van zijn beweringen en dat hij het proces verliest indien hij hier niet in slaagt waarna Zoetendale De Mets ten eeuwiggen dage met rust moet laten²³.

²² Bijlagen, nr. 5.

²³ Bijlagen, nr. 6.

Uit het schepenvonniss van 16 september 1446 kan worden opgemaakt dat de verhoudingen tussen partijen verziekt zijn en het proces riskeert te verzanden in procedurekwesties. Adriaan de Mets betwist dat hij verstek heeft laten gaan in zijn proces met Jakob van Zoetendale, gezien De Mets goederen buiten Gent in borgtocht heeft gesteld, wat Zoetendale onvoldoende acht. Zoetendale weigert daarop te antwoorden aangezien hij, naar de costume van de Gentse schepenkamer, borg gesteld heeft voor de inhoud van die wettelijke vaststelling van verstek. De schepenen veroordelen op 16 september 1446 De Mets om borg te stellen bij hun secretaris voor de inhoud van het voornoemde verstek waarna Zoetendale zijn beslag op de buiten Gent door De Mets in borg gestelde goederen moet opheffen²⁴.

Voor de querulante Zoetendale, hoewel bijgestaan door Gelaas de Clerc *zinen advocaet*, is Adriaan De Mets een sterke tegenpartij : hij is in die jaren stadsontvanger van Geraardsbergen²⁵ en heeft aldus de nodige ervaring verworven om in gerechte van zich af te bijten en krachtig te ontkennen een nalatige voogd te zijn geweest. De Mets maakt dan ook bezwaar tegen het uitvoeren van die vaststelling van verstek daar er reeds in deze zaak meerdere vonnissen zijn uitgesproken ten nadele van Zoetendale, zowel door de schepenbank van Geraardsbergen als door deze van de Keure van Gent. Op 5 november 1446 komt de voor De Mets verlossende uitspraak. De schepenen vonnissen dat Zoetendale zijn eis niet heeft bewezen en dat hij De Mets niet meer lastig mag vallen. Zoetendale wordt veroordeeld tot de proceskosten. Met dit vonnis valt het doek in een zaak waarin een gedupeerde echtgenoot in de Gentse schepenbank een schadevergoeding eist nadat zijn huwelijk door de officialiteit van Kamerijk nietig werd verklaard²⁶.

De registers van de schepenen van de Keure van Gent en van de schepenen van Gedele van Gent voor het schepenjaar 15.8.1462–14.8.1463 bevatten elk een akte uit 1463 waaruit blijkt dat Katelijne Gossaerts nog steeds nauwe banden heeft met de familie van haar minnaar Jan de Brune. De schepenen van de Keure vaardigen op 15 februari 1463 een akte van willige rechtspraak uit waarin Katelijne Gossaerts optreedt als handelingsbekwaam of *haer selvs wyf*

²⁴ Bijlagen, nr. 7.

²⁵ Zie b.v. de stadsrekening van meester Adriaan de Mets en Adriaen van Asterbeke, ontvangers van de stad Geraardsbergen voor het jaar 1 mei 1446–1 mei 1447 (BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, *Rekenkamers*, Registers, 35265). In 1445 wordt Adriaan de Mets betuigd als echtgenoot van jonkvrouw Katelijne sPreyts alias Martins (GENT, Stadsarchief, 301/38 (2), 1445–46, fol. 7r (20 september 1445)).

²⁶ Bijlagen, nr. 8.

zijnde. Zij schenkt aan Klaas de Brune, duidelijk een bloedverwant van Jan de Brune, al de goederen en opbrengsten die de erfgenamen van meester Adriaan de Mets haar nog verschuldigd zijn omwille van diens vroegere voogdij over haar. Bijna twintig jaar na de confrontatie tussen Zoetendale en De Mets (1444–1446) over diens beheer als voogd van Katelijne, neemt nu Katelijne het zelf op tegen de erfgenamen van de inmiddels overleden De Mets. Ook zij beweert dat zij haar vermogen nog niet ten volle heeft gerecupereerd. Zij doet in die akte afstand van haar eigen rechten om te procederen tegen de erfgenamen De Mets. Het zal voortaan Klaas de Brune zijn die in deze zaak de processen zal voeren of minnelijke schikkingen aangaan²⁷. Hoewel Klaas de Brune zich bereid verklaart om die processen te voeren, blijkt dit in de praktijk moeizaam te realiseren. Het vonnis van 13 augustus 1463 van de schepenen van Gedele vermeldt nergens een tussenkomst van Klaas de Brune als eiser of verweerder. Tegenover elkaar staan opnieuw Katelijne Gossaerts en de erfgenamen De Mets en er is al behoorlijk geprocedeerd. De erfgenamen krijgen tot 1 oktober 1463 tijd om rekenschap te geven van het beheer door Adriaan de Mets als voormalig voogd, nu voor de goederen van 's moeders zijde toen Katelijne's vader nog leefde²⁸. Of die nieuwe wending, waarbij de focus ligt op de verantwoordelijkheid van De Mets voor het beheer van het patrimonium van Katelijne als halve wees, een vervolg kent en welk dit vervolg is (eventueel via minnelijke schikking beëindigd?), is niet te achterhalen. Noch de registers van de Keure noch deze van Gedele bevatten hierover verdere informatie.

Als bruidegom *in spe* meent Zoetendale in 1444 een goede zaak te doen door Katelijne Gossaerts te huwen. Haar naamsverandering in tsBroeden in een poging om de kerkelijke overheid op een verkeerd spoor te zetten, heeft hem er niet toe gebracht om zich vooraf beter te informeren over de vroegere (bedenkelijke) levenswandel van zijn toekomstige bruid, afkomstig uit Geraardsbergen (bisdom Kamerijk). De precieze omvang van haar patrimonium, zowel roerend als onroerend, is gekend daar Katelijne een wees is. Zoetendale weet tot op de penning nauwkeurig welk bezit Katelijne vertegenwoordigt, nl. 100 lb. groten. De toekomst lacht hem toe: een florissante gemeenschap van roerende goederen of katelen (eventueel aan te vullen met conquesten of aangekochte onroerende goederen tijdens hun huwelijk), alsook een aanzienlijke inbreng van onroerende goederen of *propres* van Katelijne's eigen kant. Als echtgenoot en voogd van Katelijne geniet hij van het vruchtgebruik van die *propres*, als weduwnaar heeft hij bij wijze van bijle-

²⁷ Bijlagen, nr. 9.

²⁸ Bijlagen, nr. 10.

ving het vooruitzicht op het recht op vruchtgebruik van de helft van de *propres*. Uiteindelijk vererven de eigen goederen van Katelijne op hun nageslacht.

Zoetendale aarzelt dan ook niet om zelf een steentje bij te dragen en een waardige huwelijkspartner van Katelijne te zijn. Tijdens zijn proces met De Mets beweert hij onkosten te hebben gemaakt met het oog op zijn huwelijk met Gossaerts. Inderdaad, tussen oktober 1443 en februari 1444 maakt Zoetendale op vier verschillende tijdstippen onkosten, samen ten belope van 13 lb. 4 s. groten. Van Pieter van Bost²⁹ leent hij 2 lb. groten en van Pieter de Kimpe³⁰ 3 lb. groten. Kledij ter waarde van 24 s. groten koopt hij van Jacob van Zevencote³¹. Ook moet hij Jan de Hont³² 7 lb. groten terugbetalen waarvoor deze zich borg heeft gesteld. De registers van de schepenen van de Keure uit 1439–1440 helpen ons nog aan meer informatie over Jakob van Zoetendale in de periode voorafgaand aan zijn huwelijk met Gossaerts. Omstreeks 1430 verwekt meester Jakob van Zoetendale, chirurgijn, een onwettig kind, Hannekin genaamd, bij Maria Ysewins. Hij wordt in 1439 veroordeeld tot het betalen van de eenmalige som van 2 lb. groten ter vergoeding van de houdenisse door de moeder gedurende die voorbije negen jaar. Indien de moeder van Hannekin alsnog afstand wil doen van haar kind, dan zal Jakob van Zoetendale de houdenisse moeten overnemen zonder onkosten voor de moeder³³.

²⁹ GENT, Stadsarchief, 301/37 (2), 1443–1444, fol. 24r : *Kenlic etc. dat meester Jacob van Soetendale surgien commen es etc. ende bekende sculdich zijnde Pieter van Bost de somme van 2 lb. gr. goeder scult ghereet ghelts, te betaelene binnen twe maenden eerstcommende, versekert etc. Actum X die Octobris anno XLIII* [10 oktober 1443].

³⁰ GENT, Stadsarchief, 301/37 (2), 1443–1444, fol. 93v : *Kenlic etc. dat meester Jacop van Zoetendale bekent Pietren den Kimpe 3 lb. gr. van gheleenden ghelde ende van dienste, te betaelene d'een heelt te vastenavonde* [7 maart 1444 n. s.] *ender d'ander t'alfasten* [2 april 1444 n. s.] *beede eerstcommende, verzekert etc. Actum prima Februarii anno XLIII* [1 februari 1444 n. s.].

³¹ GENT, Stadsarchief, 301/37 (2), 1443–1444, fol. 30r : *Kenlic etc. dat meester Jacob van Soetendale commen es etc. ende bekende sculdich zijnde Jacob van Zevencote de somme van 24 s. gr. van voedinghen, te betaelene te nieuwedaghe eerstcommende* [1 januari 1444 n. s.] *Actum XVIII Novembris anno XLIII* [18 november 1443].

³² GENT, Stadsarchief, 301/37 (2), 1443–1444, fol. 53r : *Kenlic dat meester Jacop van Zoetendale commen es, kende Janne den Hont 7 lb. gr. van dies hij als borghe voor hem betaelt heeft, te betaelene te Kerssavonde* [24 december 1443]. *Actum XXVII die IXbris <anno XLIII>* [27 november 1443].

³³ Akte van 31 oktober 1439 (GENT, Stadsarchief, 301/35 (2), 1439–1440, fol. 25r) : *Scepenen van der Kuere van Ghend naer de handelinghe dies voor hemlieden wijsden meester Jacop van Suetendale surgien dat hij betale Marien Ysewins de somme van 2 lb. gr. over de houdenisse van Hannekine harer beeder kinde dat soe 9 jaer lanc of daer omtrent ghehouden heeft, 4 s. gr. ghereet, 16 s. gr. te vastenavonde* [9 februari 1440 n.s.] *ende 20 s. gr. te Bamesse* [1 oktober 1440] *al eerstcommende. Ende eys 't dat de moeder van haeren vornoemden kinde scheeden wille, dat de vors. meester Jacob van nu voortan houden sal sonder haeren cost achtervolghende sinen gonsten. Actum XXXI die Octobris <anno XXXIX>*.

Groot is dan ook zijn ontgocheling wanneer Zoetendale moet vaststellen dat het patrimonium van Gossaerts totaal aan hem voorbijgaat daar zijn huwelijk nietig verklaard wordt. Hij beschouwt zich als *grotelic ghefraudeert ende bedroghen*³⁴ en voelt zich *jammerlike bedroghen*³⁵. Daar Gossaerts reeds gehuwd is met Klaas De Grootte is Zoetendale niet langer haar echtgenoot en voogd. Sinds die fatale nietigverklaring van het huwelijk op 12 september 1444 heeft Zoetendale het recht verloren om de vroegere voogd De Mets kwijtschelding voor het beheer van het patrimonium te geven. Duidelijk zwaar gefrustreerd probeert Zoetendale dan maar om de voor zijn huwelijk gemaakte onkosten vergoed te krijgen op het patrimonium van Katelijne Gossaerts. Hij meent hiervoor opnieuw De Mets te kunnen aanspreken. Zowel voor de schepenbank van Geraardsbergen als voor deze van Gent wordt twee jaar lang hardnekkig geprocedeerd maar het mag niet baten. Eind 1446 wordt Zoetendale verplicht door de schepenen van de Keure van Gent om de vroegere voogd van Katelijne met rust te laten. In de plaats van de onkosten te recupereren draait Zoetendale op voor de proceskosten.

Het zal uiteindelijk Katelijne Gossaerts zelf zijn die later, in 1463, de uitgeoefende voogdij van De Mets opnieuw onder de aandacht brengt. Zij schenkt aan Jan de Brune (wellicht een bloedverwant van haar vroegere minnaar) het deel van haar patrimonium dat nog in handen is van de erfgenamen van meester Adriaan de Mets. In de akte wordt meteen gestipuleerd dat De Brune de nodige processen zal moeten voeren tegen die erfgenamen om dat bewuste deel te recupereren. Hieruit valt op te maken hoe precair de rechtszekerheid van een voogd wel kan zijn. Noch Adriaan de Mets noch zijn erfgenamen hebben als voogd van Katelijne Gossaerts kwijtschelding gekregen op basis van een ultieme rekening en kunnen door haar nog steeds gedwongen worden rekenschap te geven binnen een bepaalde termijn. Katelijne treedt in 1463 op als handelingsbekwame ongehuwde vrouw (*haer selvs wyf zijnde*). Zij wordt niet omschreven als weduwe van Klaas de Grootte, hoewel zij bij kerkelijk vonnis hem werd toegewezen als echtgenote. Het is niet meer uit te maken of zij is blijven de kerkelijke vonnissen negeren die haar tot tweemaal toe verplichtten het clandestien huwelijk met De Grootte openbaar te celebreren dan wel of De Grootte gestorven is terwijl zij gevangen zat in de kerker van de

³⁴ Bijlagen, nr. 4 : *dede toghen te wette hoe dat hij metten huwelicke vortijts bij hem ghedaen an Katherinen Gossaerts grotelic ghefraudeert ende bedroghen hadde ghesijn mids dat de selve Katheline hem ontwijst est ten gheestelicken hove van Camerijcke ende anghewijst enen Claeis de Grootte.*

³⁵ Bijlagen, nr. 8 : *ghemerct dat 't uwelic tusschen hem beeden ghewijst was bij den gheestelicken hove van Camerike ydel ende van gheenre werden daarmede de vors. meester Jacop jammerlike bedroghen hadde ghesijn.*

officialiteit van Kamerijk, zodat een inzegening van het huwelijk niet meer mogelijk was. Of is De Grootte nog in leven maar spoorloos en komt dit Katelijne goed uit? Nochtans zeer toegelegd op het recupereren van zijn huwelijkskosten, richt ook Zoetendale zich in dit dossier niet rechtstreeks tot Klaas de Grootte, de echtgenoot en kerkelijke voogd van Katelijne, verantwoordelijk voor het beheer van haar patrimonium, maar tot Adriaan de Mets, Katelijne's vroegere voogd.

1

Meester Jakob van Zoetendale, echtgenoot van Katelijne Gossaerts, wil van haar vroegere voogd, meester Adriaan de Mets, rekenschap van zijn beheer van Katelijne's patrimonium.

[Kort voor 27 juli 1444]

GENT, Stadsarchief, 301/37 (2), 1443–1444, fol. 59v.

Als van dat meester Jacop van Zoetendale ter causen van joncfrouwe Katelinen Gossaerts zijnen wive versochte ende begheerde bedwonghen te hebbene bij scepenen van der Kuere in Ghend meester Adriane den Mets omme hem rekeninghe ende bewijs te doene van al der handelinghe ende beleede die de vors. meester Adriaen ghehadt hadde van den goedinghen van der vors. joncfrouwe Kathelinen daer hij vooght af gheweest hadde [*volgt een halve folio blanco*].

2

Meester Jakob van Zoetendale, echtgenoot van Katelijne Gossaerts, beweert dat Adriaan de Mets, de vroegere voogd van Katelijne Gossaerts, verwaarloosd heeft rekenschap te geven van het beheer van vermogen dat haar toekwam na het overlijden van Jan Gossaert, haar vader, en dit tegen het vonnis in van de schepenen van Geraardsbergen. De schepenen vonnissen dat Adriaan de Mets rekenschap moet geven tegen 30 juli 1444, zoniet zullen zij tegen hem optreden.

27 juli 1444

GENT, Stadsarchief, 301/37 (2), 1443–1444, fol. 161v.

Scepenen etc., naer de handelinghe dies voor hemlieden was tusschen meester Jacop van Soetendale over een zijde contra meester Adriaen de Mets over sopenderde ende toecommende ute dien dat de voors. meester Adriaen in ghebreke hadde ghezijn den voornoemden meester Jacop rekeninghe ende bewijs^a te doene van sulken goede als hem ter causen van Katelinen Gossaerts zijnen wettelicken wiven verschenen ende verstorven es bij den overlijdene

^a bewijs] beuis *in tekst*.

van Janne Gossaert haren vadere was, nochtan dat hem datte ghewijst^a hadde gheweest te doene bij scepenen voornoemt, wijsden, sonderlinghe ghemercht 't ghebrech dat de voors. meester Jacop aligierde gheadt hebbende an de wet van Gheeraertsbergh in dese zake, de voornoemde meester Adriaen voor hem andworden zal ten heessche ende ansprake van den voors. meester Jacop ende hem rekeninghe ende bewijs doen tusschen nu ende donderdach eerstcomende [30 juli 1444] zonder langher verste. Liet hij 't, scepenen souden wet up hem doen.

Actum xxvii die Julii anno xliiii.

3

Meester Jakob van Zoetendale, echtgenoot van Katelijne Gossaerts, wil van haar vroegere voogd, meester Adriaan de Mets, rekenschap van de som van 100 lb. groten die het patrimonium van Katelijne waard was. De Mets verklaart Zoetendale rekenschap te hebben gegeven van al zijn handelingen als voogd, in inkomsten en uitgaven. De schepenen vonnissen dat Zoetendale binnen de acht dagen de volgens hem ontbrekende posten bij naam moet aanduiden.

2 september 1444

GENT, Stadsarchief, 301/38 (1), 1444–1445, fol. 5r.

Alse van der rekeninghen die meestre Jacop van Zoetendale als kerkelic vooght van Kathelijne Gossaerts zinen wetteliken wive begheerde ghedaen te hebbene van meester Adriane de Mets van der somme van C lb. groots wert goets ghelijc der voors. Cathelijnen goet wert was ten tijden dat de voors. meester Adriaen de vooghdie van haer anverdde, dies vermet legghende waerup de voornoemde meester Adriaen dede verandwoerden dat hij den voornoemden meester Jacop overghegheven hadde in gheschrifte de rekeninghe van al der handelinghen die hij in ontfanghe ende uutghevene^b hadde van der voors. Kathelijnen goede daermede hij sculdich was te onstane ende daeromme hem de voornoemde meester Jacop van meer ontfanghs ende baten dan de rekeninghe inhoud ende verclaerst anspreken wilde dat hij hem overgave de percheelen bij^c goeden expresse daer hij hem af beclaeghende was,

^a Tussen ghewijst en hadde doorstreept was.

^b uutghevene] in tekst verbeterd uit oorspronkelijk uutgheghevenen.

^c bij] interlineair tussengevoegd boven doorstreept van.

so waes 't dat scepenen van der Kuere wijsden den voornoemden meester Jacop over te nemene de rekeninghe van meester Adriane voornoemt ende daer up te verandwoordene met ghescriften binnen VIII daghen eerstcomende. Ende bij also dat hij boven de rekeninghe eeneghe percheelen meer heesschen wille der zelver voochdie anlevende, dat hij die ten selven daghe bij goeden expresse overgheve man ende stic noemende.

Actum 11a Septembris anno XLIII°.

4

De officiaal van Kamerijk vonnist dat Katelijne Gossaerts uit Geraardsbergen verzuimd heeft haar bij een vorig vonnis vastgesteld clandestien huwelijk met Klaas de Grootte te celebreren, en vervolgens samengewoond heeft met Jan de Brune. Na frauduleus haar familienaam gewijzigd te hebben van Gossaerts naar tsBroeden, heeft Kateline met meester Jakob Zoetendale een openbaar huwelijk gesloten te Gent in de Sint-Michielskerk. De officiaal verklaart het huwelijk met meester Jakob nietig wegens de reeds bestaande huwelijksband met Klaas de Grootte.

Kamerijk, 12 september 1444

RIJSEL, Archives départementales du Nord, 5 G 148, ff. 34v–35r.

UITGAVE : C. VLEESCHOUWERS en M. VAN MELKEBEEK, *Registres de sentences de l'officialité de Cambrai (1438–1453)*, t. 1, Brussel, 1998, p. 295–296, nr. 527.

<Datum sabbato post Nativitatem Beate Marie Virginis, XII^a die Septembris>. Visis articulis promotoris officii nostri Katherine Gossarts subdite justiciabili ac prisonarie nostre ree impositis, eiusdem ree sacramento, responsione et confessione necnon magistri Jacobi Zotendale in tertio articulo nominati super pro parte nostra sibi factis interrogatoriis responsione et confessione unacum certa sententia alias per nos super presumpto matrimonio inter ipsam ream et Nicolaum de Groete contracto prolata coram nobis in iudicio reproducta et ceteris attendendis ac merito considerandis, maturo jurisperitorum freti consilio, Christi nomine invocato, quia nobis constitit atque constat Katherinam ream de predicto matrimonio presumpto inter eam et antedictum Nicolaum subsistente ac per nos sententialiter declarato infra tempus in predicta nostra sententia sibi prefixum seu etiam postea quandocumque publicando et in facie ecclesie – ut tenebatur ac tenetur – solempnisando nullam – saltem efficacem – diligentiam fecisse ymmo, in legem huiusmodi matrimonii peccare non erubescendo,

se a quodam Johanne de Brune aliquotiens carnaliter cognosci permisisse quinymmo secum longo tempore, sic ut premittitur peccando, eidem domo mensa et lecto cohabitasse premissisque ream eandem non contentam longe peiora malis prioribus accumulando cum prenominate magistro Jacobo Zoetendale extra diocesim Cameracensem in opido Gandensi et facie ecclesie Sancti Michaelis ibidem, ree ipsius cognomine predicto videlicet Gossarts in aliud scilicet tsBroeden mutato, sponsalia de facto et consequenter unico ex eius parte sub eodem conficto cognomine banno in ipsa ecclesia prolato matrimonium scilicet de facto cum eodem magistro Jacobo ibidem contrahere et utcumque solemnizare ac deinde ad adulterinam cum ipso commixtionem xv etiam diebus continuatam procedere non erubuisse, in et per premissa binas conventiones matrimoniales de facto ineundo ac diversorum scelerum predeclaratata genera dampnabiliter perpetrando, eapropter ream eandem pro tantis enormitatibus nobis in emendis correspondentibus necnon in una libra cere ad opus capelle nostre unacum expensis promotoris earum taxatione iudicio nostro reservata necnon ut predictis secundariis per eam cum antefato magistro Jacobo attemptatis conventionibus – quas obstantibus prioribus predeclaratatis cassas et irritas prout fuerunt ac sunt nuntiamus pro talibus habitis ac reputatis quatenus de facto processerunt cassatis ac irritatis quemadmodum illas eatenus cassamus et irritamus – predictae nostre sententie inter ipsam et Nicolaum de Groete prenominate prolata effectualiter pareat ac intendat condempnamus, eidem nichilominus ree sub excommunicationis et xl florenorum dictorum *riders* elemosine reverendissimi domini nostri si — quod absit ! — secus egerit applicandorum penis ne ammodo cum antefato magistro Jacobo aliquam – unde saltem ulterioris adulterine commixtionis valeat causari suspicio – conversationem habere presumat inhibentes, a ceteris vero in articulis predictis contentis ream ipsam absolventes sententialiter diffiniendo in hiis scriptis.

Vertaling :

Gezien de punten van aanklacht die vanwege onze promotor zijn opgelegd aan Katelijne Gossaerts onze rechtsonderhorige en onderdane alsook onze gevangene beklaagde en gezien de eed van die zelfde beklaagde, haar antwoord en bekentenis alsook het antwoord en de bekentenis van meester Jakob Zoetendale genoemd in het derde punt van aanklacht over de ondervragingen die hem van onzentwege gedaan werden samen met een zeker vonnis dat eertijds door ons was uitgesproken over het gepresumeerde huwelijk aangegaan tussen die zelfde beklaagde en Klaas de Grootte en dat tegenover ons in de rechtbank is voorgebracht en gezien de overige zaken waarop gelet moet worden en die aandacht verdienen, steunend op het rijpe beraad van rechtsgeleerden, na de naam van Christus te hebben ingeroepen, omdat het voor ons is komen vast te staan en omdat het voor ons vaststaat dat beklaagde Katrien geen enkele ten minste daadwerkelijke inspanning gedaan heeft om het voormelde

presumptief huwelijk dat tussen haar en voornoemde Klaas blijft bestaan en dat door ons bij vonnis verklaard is te bestaan binnen de tijd die in ons voornoemd vonnis voor haar was vastgesteld of ook nadien om het even wanneer openbaar te maken en in het aanzien van de kerk zoals zij daartoe gehouden was en nog gehouden wordt te celebreren maar zich integendeel niet geschaamd heeft om tegen de wet van dit huwelijk te zondigen en toegestaan heeft dat zij een aantal malen met een zekere Jan de Brune geslachtsgemeenschap had en zelfs langere tijd met hem – zoals hoger vermeld – zondigend in het zelfde huis aan dezelfde tafel, in het zelfde bed samengewoond heeft en niet tevreden met dit voorgaande aan de voorafgaande kwade bedoelingen nog veel ergere handelingen toevoegend zich niet geschaamd heeft om met voornoemde meester Jakob Zoetendale buiten het bisdom Kamerijk in de stad Gent en in het aanzien van de kerk van Sint-Michiels aldaar, daarbij haar familienaam te weten Gossaerts veranderend in een andere namelijk tsBroeden, een verloving in feite en daarop aansluitend na slechts één enkele huwelijksban onder die verzonnen familienaam in die kerk te hebben laten afkondigen een huwelijk in feite met die zelfde meester Jakob aldaar aangegaan heeft en op om het even welke wijze gecelebreerd om vervolgens over te gaan tot een overspelig samenhouden met hem zelfs voortgezet gedurende 15 dagen. Daarbij heeft zij dubbele huwelijkswoorden in feite uitgewisseld en op schadelijke wijze voornoemde soorten van allerlei misdrijven gepleegd. Daarom veroordelen wij die zelfde beklaagde omwille van zo aanzienlijke uitspattingen ertoe ons overeenkomstige boeten te betalen alsook tot het leveren van een pond was ten behoeve van onze kapel samen met de onkosten van de promotor waarvan wij ons de kostenschatting voorbehouden, en wij veroordelen haar om nadat wij dat voornoemde tweede huwelijksengagement geprobeerd met voornoemde meester Jakob omwille van het beletsel van het vorige hoger aangehaalde nog bestaande huwelijksengagement als verbroken en nietig verklaard hebben zoals het geweest is en nog is in zoverre het in feite is tot stand gekomen zoals wij het verbreken en nietig verklaren, ons voornoemd vonnis dat uitgesproken is geweest tussen haar en Klaas de Grootte metterdaad te gehoorzamen en er zich zou op toeleggen. Wij verbieden die zelfde beklaagde echter op straf van excommunicatie en van het betalen van 40 florijnen genaamd ridders aan de dienst van de aalmoezenie van onze zeer eerbiedwaardige heer bisschop, straffen die van toepassing zijn indien Katelijne – wat niet moge gebeuren – anders zou handelen, om het nog te wagen om met voornoemde meester Jakob enige omgang te hebben althans zulke omgang waaruit het kwalijk vermoeden zou kunnen ontstaan van een verder gezette overspelige relatie. Van de overige zaken die in voornoemde punten van aanklacht vervat zijn spreken wij voornoemde beklaagde vrij. Aldus spreken wij ons eindvonnis uit in deze geschriften.

Van ambtswege door Johannes. Er worde een grosse van dit vonnis gemaakt. Let op de was voor de kapel.

5

Jakob van Zoetendale eist als echtgenoot en wettelijk voogd van Katelijne Gossaerts rekenschap over het goederenbeheer van Adriaan de Mets, als voormalige voogd van Katelijne. De Mets repliceert dat Zoetendale geen grond meer heeft om hem lastig te vallen gezien Zoetendale blijkens een vonnis van de officiaal van Kamerijk niet langer de echtgenoot is van Katelijne, en vraagt ontslaan te worden van de eis. De schepenen van de Keure van Gent nemen akte van het vonnis van de officiaal, stellen vast dat Katelijne de echtgenote is van Klaas de Grootte, vonnissen dat Zoetendale geen grond heeft om De Mets nog verder in gerechte lastig te vallen inzake diens voogdijbeheer en veroordelen Zoetendale tot de proceskosten.

9 november 1444

GENT, Stadsarchief, 301/38 (1), 1444–1445, fol. 54v.

Alse vander handelinghe ende ghedinghe die wijle ende te meer stonden ghehandelt ende gheresen tusschen meester Jacop van Zoetendale ende eeneghen zinen procureurs an d'een zijde ende meester Adriaene de Mets, van Gheroudsberghe, an d'andre sprutende ende toecommende ute dien dat de voors. meester Jacop versocht hadde den selven meester Adriaene bedwonghen te hebbene hem soffissante rekeninghe ende bewijs te doene van al der handelinghen ende maintenanchen die hij ghehadt hadde van den goede toebehorende Cathelijne Gossaerts zinen wettelicken wive als vooght van haer gheweest haer toecommend, verschenen ende verstorven bij der doot van Janne Gossart haren vader was, ghedraghende wel C lb. gr. – alsoo 't ghenouch blijkelic was bij der yssuwe daer af ghegheven der stede van Ghend – achtervolghende zekeren vonnesse daerof overleden bij scepenen den voorsaten. Daerup de voornoemde meester Adriaen dede verandworden dat hij omme 't voornoemde vonnesse vanden voorsaten te achtervolghene ghepurt hadde den voornoemden meester Jacop rekeninghe ende bewijs te doene van dies voors. es naer den uutwijsene van zekeren gheschriften hem overghegheven te deser conditien dat de selve meester Jacob mochte daer jeghen overgheven zijn ghebrec, man ende stic noemende, bij alsoo dat de zelve meester Adriaen yet versweghen hadde. Voort segghende dat de voornoemde vonnessen overleden hadden ghezijn up 't ghuend dat de voors. meester Jacop sustineerde dat de voornoemde Cathelijne zijn wettelick wijf was, dies hem ghedraghende in den juge danof de contrarie bevonden hadde ghezijn ende ghewijst in 't gheestelick hof van Camerijke alsoo de voornoemde meester Adriaen presenteerde te doen blijken bij zekeren letteren van instrumenten, ghemaect bij vormen van vidimus up de principale sententie bij

hem overgheleyt te wette. Dus concludeerde deselve meester Adriaen dat de voornoemde meester Jacop gheene cause noch actie hadde hem meer te molesterne ter causen voorscreven in eenigher manieren ende dat hij sculdich ware ontslegghen te zine ende orlof van hove te hebbene. Jeghen 't welke de voors. meester Jacop dede repliquieren dat de vonnessen van den voornoemden voorsaten sculdich waren voortganc te hebbene ende te vulcomene ende so vele te meer dat van dien intert ghedaen was te wette dies hem ghetroostende in 't rechte, den voornoemden meester Adriaen blivende bi zinen eersten voortstelle ende in baten van dien nopende dat de voornoemde vonnessen altyts ghegheven hadden ghezijn ten goeden verstante, meenende dat de voors. Cathelijne wettelick wijf ghezijn hadde van den zelve meester Jacob met meer woorden etca.,

so waes 't dat scepenen etca. ghehoort hebbende de voors. handelinghe ende meer andren ende zonderlinghe ghevisiteert de voors. letteren van instrumente claerlick mention makende ende inhoudende dat de voors. Cathelijne Gossarts bij den gheestelicken hove van Camerike den voornoemden meester Jacob van Zoetendale ontwijst es ende Claeise den Groote anghewijst als zijn wettelick wijf zijnde naer de rechten van der Helegher Kerken, termineerden ende wijsden up al rijpelick gheledt hebbende – alsoo 't behoorde – den voornoemden meester Jacop gheene cause, actie noch moghenthede hebbende breeder of meer den voornoemden meester Adriaene ter causen voorscreven an te sprekene noch te molesterne in eenigher manieren ende daden hemlieden voort gheelic ende al der saken af, condempnerende voort den selven meester Jacop in de wettelicken costen ghedaen in 't vervolghen van desen. De welke de voornoemde meester Adriaen ter bede van scepenen anziende den soberen staet van den zelve meester Jacop stelde in de ordinancie van hemlieden, het ware yet of niet.

Actum IXa Novembris anno XLIIII.

6

Jakob van Zoetendale, zwaar bedrogen door zijn vermeende echtgenote Katelijne Gossaerts, wenst zijn vele kosten te recupereren op het patrimonium van Gossaerts en spreekt daartoe haar voormalig voogd Adriaan de Mets aan. De scepenen vonnissen dat Zoetendale tegen 11 november e.k. de bewijzen moet aanbrenghen van zijn beweringen.

21 oktober 1445

GENT, Stadsarchief, 301/38 (2), 1445–1446, fol. 23v.

Als van dat meester Jacop van Zoetendale zurgien dede toghen te wette hoe dat hij metten huwelicke vortijts bij hem ghedaen an Kathelinen Gossaerts grotelic ghefraudeert ende bedroghen hadde ghesijn midts dat de selve Katheline hem ontwijst es ten gheestelicken hove van Camerijke ende anghewijst eenen Claeis de Grootte, ghemerct dat zoe voren metten selven Claeis was in huwelicksbeloften, voort segghende dat hij bij dien bedrieghene sculdich ware naer rechte alle de costen, lasten ende interesten by hem ghesustineert ende ghenomen ten occoysoene van den selven huwelicke ende bedrieghe te verreekene an der voors. Cathelinen goed ende omme daer toe te commene versochte dat meester Adriaen de Mets van Gheeroudsberghe, vooght gheweest vanden selver Cathelinen die noch onder hem rustende hadde 't goed dat der zelve Cathelinen toebehorende – also men wel bevinden soude – bedwonghen worde rekeninghe ende bewijs te doene van der selver Cathelinen goede omme daeran van dies bij der selver rekeninghe onder hem bevonden soude worden de voornoemde zijne costen, lasten ende interesten te verhaelne. Want al mochte deselve meester Adriaen sustineren dat de voors. meester Jacop hem sculdich ware van den voors. ansprake te verdraghene bij virtute van zekeren vonnessen ghegheven bij scepenen den voorsaten ende an te sprekene der voors. Catheline, nochtan dat en conste hem in dese instantie niet ghehelpen bij diversschen redenen eerst bij dat hij vooght van haer was ende noch haer goed onder hem hadde – also voors. es – dies vermet legghende, anderwaerf bij dat de selve Catheline in 't hof van Camerijke ghevanghen light bij toedoene van den voors. meester Adriane ende dat hij verandwort hadde of seker ghedaen voor hare costen die zoe daer ter causen van den selven vanghene soude moeten doen omme bij zulken wegghen van dien voorbij te gane. Up 't welke de voornoemde meester Adriaen hem werende 't'andwordene dede segghen bij vormen van informatie dat bij scepenen den lesten voorsaten naer vele diverssche handelinghen ende vonnessen voor hemlieden ende in 't scependom daer te voren ghewijst ende overleden tusschen hem beeden omme de rekeninghe die de voors. meester Jacop doe insghelijcx begheerde van der voors. Cathelinen goede ghedaen te hebbene ende andersins van dies daer ancleefde al ghespruut ter causen vanden voors. huwelicke ende hendelic vonnesse ghewijst was inhoudende dat de voors. meester Jacob gheene cause, actie noch moghentede en hadde noch hebben mochte den voors. meester Adriane ten occoysoene voorscreven yet an te sprekene of molesterne in eenigher manieren, dat betoghende bij der wettelicken copie daer up ghemaect die hij voor oghen brochte concluderende bij dien dat hij sculdich ware ontslegghen te zine ende onbelast te blivene van 's voorscreven meester Jacops heessche ende de selve meester Jacop voort ghecorrigeert in exemple andren van ghelijken te wachtene midts dat hij expresselic jeghen 't selve vonnesse procedeerde ende attempteerde, voort versoukende hem ghenouch ghedaen te

werdene van allen zinen costen, ghemerct dat de voornoemde voorsaten die ‘t selve vonnesse wijsden ten uytghevene van dien wel beschieden dat de voors. meester Jacop alle de costen ghelden soude waer ‘t dat hij hem boven dien vonnesse meer molestien dade dies vermet legghende in ‘t recort van den selven voorsaten waer ‘s van noode. Ooc nopende dat men niet bevinden soude dat bij zijnen toedoene de voors. Catheline ghevanghen was noch dat hij voor haer costen yet verandwort of daerof zekere ghedaen heeft al gheliefde ‘t den voornoemden meester Jacob also voort te stellene nemaer ter contrarien dat de promoteur van den voors. hove van Camerijke haer hadde doen vanghen uut ziere herliche de omme punitie te gheschiene van haren mesuze – alsoo ‘t behoorde – naer de rechten van den selven hove. Jeghen ‘t welke de voornoemde meester Jacop dede repliquieren verhalende zijn eerste voortstel dat ymmer dueghdelic soude doen blijken dat ‘t voors. vanghen bij toedoene vanden voornoemden meester Adriane gheschiede ende dat hij ooc voor de costen die soe in ‘t vanghenesse doen soude verandwort of zekere ghedaen hadde, aldus – daer ‘t de voors. meester Adriaen keeren wilde in ‘t loochenen – stelde daeran zijn principael te winnene of te verliesene. ‘T welke de selve^a meester Adriaen hendelic naer diverssche andren redenen insghelijcx consenteerde want men^b ‘t in der waerheit also niet bevinden soude met meer woorden daertoe ghenoopt an beede zijden,

so waes ‘t dat scepenen etca. ghehoort hebbende de voors. handelinghe al in ‘t langhe ende daerup rijpelic gheledt – alsoo ‘t behoorde – specialic anziende ‘t voors. consent van partijen an beede zijden, wijsden den voors. meester Jacop t’hulpen ende t’zine betoghe omme dueghdelic – alsoo ‘t behoort – te doen blijkene dat de voors. meester Adriaen voor de costen van der voornoemden Cathelinen, ghevanghen was in ‘t voors. hof van Camerijke, verandwort of zekere ghedaen heeft, ende dit onthier ende sente Martinsmesse [11 november 1445] eerstcommende zonder meer delays of in ‘t cas van zinen ghebreke ende onderblivene versteken te zine van zijnen principale ende heessche voren verhaelt ende voort de voors. meester Adriane in dat cas van dien te wesene ende onderblivene onbelast ende ontsleghen t’eeuwelicken daghen zonder meer verhaels. Ende waer ‘t dat meester Jacop voornoemt dies te viele ende onderblive so zullen scepenen voors. in alle de costen met diesser meer ancleeft naer de vonnessen te meer stonden daer af overleden te wette voorzien alsoe ‘t behoren zal.

Actum XXI Octobris anno XLV.

^a selve] selven *in tekst.*

^b men] mein *in tekst.*

7

Adriaan de Mets betwist dat hij verstek heeft laten gaan in het proces van Jakob van Zoetendale tegen hem, gezien De Mets goederen buiten Gent in borgtocht gesteld had, wat Zoetendale onvoldoende acht. De schepenen van de Keure van Gent vonnissen dat De Mets een borgtocht moet stellen bij hun secretaris waarna Zoetendale zijn beslag op de buiten Gent door De Mets in borg gestelde goederen moet opheffen.

16 september 1446

GENT, Stadsarchief, 301/39 (1), 1446–1447, fol. 11r.

Alse van dat meester Adriaen de Mets begheerde te wederlegghene eene wettelike contumatie die meester Jacop van Zoetendale up hem vercreghen hadde bij diversschen redenen die hij dede voortstellen te wette daerup hem de vors. meester Jacop weerdde te verandworddene het en ware dat hij al voren namptiseerde van den inhoudene van der selver contumacie naer de costume van der camere, den vornoemden meester Adriaene daerup segghende dat hij ghenamp-tisiert hadde buten met zinen goede onder den heere daer 't selve anghesproken hadde ghesijn daermede de selve meester Jacop niet te vreden wesen wilde, so waes 't dat scepenen etca. wijsden den vornoemden meester Adriaene alvoren te namptizerene van den inhoudene van der selver contumatie met sinen live oft anderssins onder haeren secretaris met somme van penninghe of anderen goede achtervolghende der costume behouden dien dat 't selve nampt sal bliven rustende onder den vors. secretaris sonder bij eenighen partien upgheheven te werddene an d'een zijde of an d'andere toten hende van den vonnesse ende daerup so sal de vors. meester Jacop costeloos ende al scadeloos doen ontslaen 's vors. meester Adriaens goed van den wettelichede t'zinen vervolghen buten daerup ghedaen.

Actum xvīa Septembris anno xlvī°.

8

Jakob van Zoetendale heeft een vaststelling van verstek tegen Adriaan de Mets bekomen in zijn poging om op het patrimonium van Katelijne Gossaerts de kosten te verhalen die Zoetendale bij zijn huwelijk met Gossaerts gedaan heeft. De Mets maakt bezwaar tegen het uitvoeren van die vaststelling van verstek daar er reeds in deze zaak meerdere vonnissen zijn uitgesproken ten nadele van Zoetendale, zowel door de schepenbank van Geraardsbergen als door deze van de Keure van

Gent. De schepenen van de Keure van Gent vonnissen dat Zoetendale zijn eis niet heeft bewezen en dat hij De Mets niet meer lastig mag vallen. Zoetendale wordt veroordeeld tot de proceskosten.

5 november 1446

GENT, Stadsarchief, 301/39 (1), 1446–1447, fol. 69v.

Alze van der handelinghe tusschen meester Adriaen de Mets an d'een zijde ende meester Jacop van Zoetendale an d'andere ter causen van eender contumacie die de vors. meester Jacop vercreghen hadde up Katelinen Gossaerts omme te verrekene up 't goed van der vors. Katelinen zulke costen ende scaden als hij ghesustineert, ghehadt ende ghedaen hadde omme 't vervolch van den huwelike tusschen den selven meester Jacop ende Katelinen vors. ende oec omme te hebbene 't ghebruuc van haren goede ghemerct dat 't uwelic tusschen hem beeden ghewijst was bij den gheesteliken hove van Camerike ydel ende van gheenre werden daarmede de vors. meester Jacop jammerlike bedroghen hadde ghesijn, willende mids dien de scaden, costen ende achterdeelen die hij daerbij ghenomen hadde naer 't inhouden van der vornoemden contumacie doen innen up den vornoemden meester Adriaen de Mets ende zine goedinghen up tytel dat de vors. meester Adriaen van der vors. Katelinen goede up tijt vorleden ghehadt zoude hebben ende zom van den goede noch onder hem rusten zoude. Welke executie de vors. meester Adriaen begherde te wederlegghene zegghende dat die niet sculdich ware voertganc te hebbene in eenigher manieren want te diverschen stonden de vors. meester Jacop ende in diversche scependomme hem betrocken hadde omme rekeninghe ende bewijs te hebbene van der handelinghe ende maintainatien die hij als voecht gheweest van der vors. Katelinen goede ghehadt zoude hebben, daerinne zo verre gheprocedeert hadde ghesijn als dat naer 't bewijs ende rekeninghe die hij daer af ghedaen hadde voer de wet van Gheeroudsberghe die de kennesse toebehoerde ghemerct dat de vors. Kateline ende haer vadere ghediede waren ende oec naer der hant den zelve meester Jacop in gheschrifte overghegheven hadde omme hem daer up te aviserne ghewijst was ontslegghen van 's vors. meester Jacobs heessche ende zonderlynghe in 't scependom Jans van der Zijpe, Lievins van der Pale etca., voer de welke de vors. meester Jacop hem betrocken hadde omme up hem te vercouvereerne van diverschen heesschen angaende der zelve rekeninghen ende diverschen percheelen van goede die de selve meester Jacop maintineerde onder hem zijnde, der zelve Katelinen toebehoerden, voert stellende onder d'andere dat t'ghevouch bij toedoene van den vors. meester Adriane de vors. Kateline ghevanghen was in 't vors. hof van Camerike ende dat hij verandwordt hadde voer haer costen, willende bij dien

hem voerbij draghen haer vors. goed. Waerup bij den vors. scepenen bij consente van partijen gheordineert ende ghewijst was dat de vors. meester Jacop zoude doen bliken zijn vors. voerstel te zekeren daghe of daer hij dies in ghebreke ware, dat de vors. meester Adriaen ontsleghen zijn zoude van den heessche t' eeuweliken daghen zonder meer verhaels, also dat bliken mochte bij der copie diere af was van welker prueve de vors. meester Jacop in ghebreke ghesijn hadde ende bij dien t' ghevolch dat de vors. meester Jacop weder dede up hem ende zine goedinghen was min dan soffisant ende contrarie den selven vonnesse. Waerup de vors. meester Jacop dede toeghen ende zegghen dat recht niet en vermochte dat bij fauten van prueven angaende eenen accessoere hij versteken bliven zoude van zinen principale anclevende den vors. costen ende scaden die hij met goeder cause hadde begheert te doene executeerne up de goedinghen van den vors. meester Adriaen want daer de vors. meester Adriaen kennen ende breeden wilde dat hij de handelinghe, maintenance ende upheffen ghehadt hadde van den goede der vors. Katelinen toebehorende toter werden van LXXX lb. gro. of daerboven, hij kende waer hij liede recht, daer hij t' ontkende leyde dies vermet, concludeerde bij dien dat de vors. executie sculdich ware vortganc te hebbene up t' goet van den vors. meester Adriane naer den inhaudene van der vors. contumacie. Jeghen d'welke de vors. meester Adriaen dede repliquieren dat hem van gheene noede en ware daer up te verandwordene ten vermete van meester Jacoppe vornoemt noch te kennene of te loechene anghesien dat dat bejeghenen zoude den vonnesse voren ghealigiert bij virtute van welken hij ontsleghen was van 's vors. meester Jacops heessche. Niet min omdat de wet of yement anders niet meenen zauden dat hij begheerende ware onder hem te houdene eenich goet dat hem niet toebehoorde, consenterde d'abondant dat de vors. meester Jacop ghewijst worde t'siere prueve ende even verre dat men bevonde dat hij eenich goet up gheheven hadde meer dan dat daerof dat hij t'anderen tijden rekeninghe ende bewijs ghedaen hadde – also vors. es – ende in de selve rekeninghe ghescreven stont, presenteerende te restituweerne voer elken pennijnnc twee pennijnnghe behauden dien dat de vors. meester Jacop alvoren soffisanten zeker dade omme te gheldene de costen van deser instancie up dat hij van zinen voortstelle te vele, welke de vors. meester Jacop condessendeerde zeker stellende met Gelasse den Clerc zinen advocaet met meer worden bij partijen an beede zijden daertoe ghealigiert,

zo waes t' dat scepenen van der Kuere in Ghend naer t' consent ghedaen bij den vors. meester Adriaen wijsden den vors. meester Jacoppe t'zinen betoeghe ende prueve ende naer vele diversche orconden daer up ghehoort te diverschen daghen ende naer t' afgaen van den selven meester Jacop van meer prueven te willen beleedene, wijsden voert den vors. Jacop onderbleven van zinen vermete ende voortstelle ende midts dien den vors. meester Adriane

t'eeuweliken daghen los, quite ende ontslegghen van den heesseche ende ansprake van den vors. meester Jacop ende de contumacie bij den vors. meester Jacop vercreghen even verre dat die eenichseins annopen mochte den vors. meester Adriane ende der ecxecucie daerup ontgonnen up 't goet van den zelve meester Adriane ydel ende van onwerden, den vors. meester Jacop staende in sinen rechte omme decisie in de vors. contumacie begrepen te moghen volghen ende procederen up alsulc danich goed als bevinden zal moghen der vors. Katelinen toebehoerende, useerende onder eenighe andere persoenen also zijn goede raet ghedraghen zal, lastende voert den selven meester Jacop – een voor al – dat hij van nu voertan late paysivel ende onghe-moeit den vornoemden meester Adriane ter causen vorscreven ende sessere van eenigher ansprake meer daer af te doene in toecommenden tijden of daer 't gheschiede men zouder in voersien t'sinen laste als dat hij anderen ten ecxemple zijn zoude van ghelijken te wachtene, condampneerden voert den selven meester Jacop in alle de wettelike costen ghedaen ter cause van deser instantie.

Actum v die Novembris anno XLVI.

9

Katelijne Gossaerts schenkt Klaas de Brune het deel van haar patrimonium dat nog in handen is van de erfgenamen van meester Adriaan de Mets en doet afstand van haar eigen rechten om te procederen tegen de erfgenamen De Mets.

15 februari 1463 (n. s.)

GENT, Stadsarchief, 301/47 (1), 1462–1463, fol. 43r–v.

Kenlic etca. dat Kateline Gossaerts filia Jans haers selvs wyf zijnde commen es etca., kende ende lide dat so uut goeder jonste ende midts sekeren redenen diere haer toe purrende heeft gegheven ende gheeft Clays den Brune al 't selve goet ende bate als 't hoor van meester Adriane de Mets haer t'achtere ende sculdich es of wesen mach also wel ter causen van dat de selve meester Adriaen voocht van haer gheweest heeft als andersins – et si van eerfachtichede, renten, huusen, boomen, cateylen of anders in wat manieren van goede ende baten dat wesen mach niets uutghesteken noch ghesondert – haer van al diere al nu bi desen onmachtich makende ende den voors. Clayse machtich om hem stappans daer an hant te slane, datte te anverdene, te vervolgene ende te behaudene als zyn vry proper goed metgaders al der actie, cause ende rechten

dat de voornoemde Kateline toet den daghe van heden daertoe ghehadt heeft ende – up dat ‘s noot zij – daeromme te moghen procedeerne ende dagne in eessen, in verandwoordene ende anders also daertoe dienen ende behoren sal voor alle heeren, jugen ende officieren daer ‘s te doene mach wesen binnen den lande van Vlaendren ende daerbuten ooc mede up dat hem goed dinct ende ghelieft vriendelic te appointierne, compositie ende afcoop van al ofte van som te moghen makene, warant te belovene ende quytsceldinghe daer af te doene ende al daerin te moghen doene ende in al ‘t ghuent datter ancleven ende uut spruten mach datter toe^a behooren sal ghedaen te sine by wette ende andersins ende de voors. Kateline selve hadde moghen doen, ende wies by den voornoemden Clayse by virtute van al desen gheprocedeert, bedynghe gheheescht, verandwoort, gheachtervolcht, upgheheven, vercreghen in ‘t ontfaen, gheappointeert, ghecomposeert, quiteghescolden ende andersins ghedaen sal wesen, dat heeft de voors. Kateline belooft ende haer verbonden wel te haudene ende goed ende van weerden t’eweliken daghen ghelijc of ‘t al by haer ende in haren persoen ghedaen hadde ghesyn, sonder haer van nu voortan daermede yet te moyene noch eenich recht, cause ende actie, macht of segghen daerin te hebbene of noch behaudene lettelt noch vele in eenegher manieren mids dat so dies gheheel ende al haer te buten ghedaen heeft ende dies afghegaen es ‘t voors. Clays behouf sonder haer ter contrarien van dien ooc nemmermeer te ghehelpene of bescuddene met eenegher vryheyt van poorterien van deser stede noch [*woord onleesbaar*] t’eenighen wetten – geestelike noch weerlike – in eenegher wys.

Dies wert de voors. Clays ghehauden ende heeft beloofd ende hem verbonden ter kennessen van scepenen voornoemt te verandwoordene, te gheldene ende weerne alle costen, commere ende lasten diere ancleven ende die men der vors. Katelinen ter causen van haren goede rechte van voochdie voorscreven ende andersins ende al dat daeran cleven mach saude moghen of willen heeschen ende van al dien der voors. Katelinen te quitene ende te ontheffene, datte ende al dat voors. es te doene te sinen cost ende laste ende sonder cost of last van der voors. Katelinen als van al in baten ende in commere na met desen staende, zynde ende blivende in de stede ende in al ‘t recht van hare.

Al d’welke de voors. partien an beede zyden hebben beloofd, bekent, gheconsenteert ende versekert up hem beeden ende up al ‘t hare.

Actum xxva February anno LXII.

^a toe] thoe *in tekst*.

10

Katelijne Gossaerts vs. de erfgenamen van meester Adriaan de Mets. De scepenen van Gedele vonnissen dat de erfgenamen van meester Adriaan de Mets, voormalig voogd van Katelijne Gossaerts, tegen 1 oktober 1463 rekenschap moeten geven over het beheer van haar vermogen voor de periode dat haar moeder was overleden maar haar vader nog in leven was.

13 augustus 1463

GENT, Stadsarchief, 330/29, 1462–1463, fol. 433v.

Scepenen, naer de handelinghe van ghedinghe voor hemlieden gheweest bi gheschriften in heesschen, andworden, repliquen ende dupliquen tusschen 't hoir van meester Adriaen de Mets als vooght gheweest van Katelinen Gossaerts an d'een zijde ende der selver Katelinen an d'andere ter causen van den rekeninghe die 't vors. hoir ghemaect ende overghegheven hadde van der handelinghe die 't selve hoir sustineerde dat de vornoemde meester Adriaen als vooght van der vornoemden Katelinen goede ghehadt hadde ende sonderlinghe naer d'orcontscip ende informacie daerup te scepenen waerts commen bi notabelen personen ende oec bi certifficacien, wijsden 't vornoemde hoir van meester Adriaen van nieuwe rekeninghe ende bewijs te doene, te wetene van al der vornoemden Katelinen goede haer toecommen van vadere ende moedere negheen uutghesteken ende der handelinghe die hij der af ghehadt heeft ende ditte mids dat de vornoemde meester Adriaen vooght was van der vors. Katelinen moederliker zijde ende dat haer moedere overleden was voor den vadere, onthier ende Bamesse eerstcommende [1 oktober 1463]. Liet hij 't, scepenen souden wet up hem doen.

Actum XIII Augusti anno LXIII°.

